

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

народов, покоренных в результате арабских завоеваний или же подвергшихся в более позднее время влиянию мусульманского права (араты), в частности словесных народов, населяющих нашу страну [6].

В ходе всего выше сказанного можно сделать следующие выводы.

1. Мусульманское право имеет четыре источника: Священная книга Коран, состоящая из высказываний Аллаха, обращенных к последнему из его пророков и посланцев Мухаммада. Сунна- сборник традиционных правил, касающихся действий и высказываний Мухаммада, воспроизведенных целым рядом посредников. Иджма –конкретизация положений Корана в изложении крупных ученых- мусульманистов. Кияс-рассуждение по аналогии о тех явлениях жизни мусульман, которые не охватываются предыдущими источниками мусульманского права. Таким суждениям придается законный, общественный характер.

2. Мусульманское право- это система норм, выраженных в религиозной форме и основанных на мусульманской религии-исламе. Ислам исходит из того, что существующее право произошло от Аллаха, который в определенный момент истории открыл его человеку через своего пророка Мухаммеда. Оно охватывает все сферы социальной жизни, а не только те, которые подлежат правовому регулированию.

3. К чертам мусульманского права относятся : архаичность ряда институтов, казуистичность и отсутствие систематизации.

4. Для приспособления мусульманского права к современной действительности используются: соглашения, законодательство, обычаи, не противоречающие ему.

5. В странах с мусульманским правом конституция не считается основным законом, а эту роль играет Коран, Сунна, принципы консенсуса (Иджма) и аналогии (Кияс).

Список использованной литературы:

1. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B0%D1%82>
2. Крымский А.Е. История мусульманства.-М.,2003 с.41.
3. Ислам.Ру-Независимый Исламский Информационный Канал. Статья. Иджма-разумное решение.-Р.,2009 с.125
4. Бибикова О. Сунна.энциклопедия.кругосвет.-Р.,2009 с.154.
5. Сюкияйнен Л.Р. Шариат и мусульманская правовая культура.- М.,1997 с.324.
6. <http://bibliotekar.ru/istoria-politicheskikh-i-pravovyh-ucheniy-2/18.htm>

УДК 341.1/8

БІЛІМ БЕРУ ҚҰҚЫҒЫНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚАЙНАР КӨЗДЕРІ

Тұрысбекова Арайлым Серікқызы

Arailym96@bk.ru

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің «Халықаралық құқық»
мамандығының 1-курс магистранты
Ғылыми жетекшісі – Тлепина Ш.В.

Халықаралық құқық салаларының бірі ретінде халықаралық білім беру құқығы жүздеген нормативтік актілерге ие. Олардың қатарына халықаралық ұйымдардың білім беру туралы құжаттарды жатқызуға болады. Бұлар БҰҰ Бас Ассамблеясы және оның мамандандырылған мекемелері – Халықаралық еңбек ұйымы (ХЕҰ), Біріккен Ұлттар Ұйымының Білім, ғылым және мәдениет мәселелері жөніндегі ұйымы (ЮНЕСКО), аймақаралық ұйымдар қабылдаған білім беру құжаттары, Еуропалық Одақтың жалпы еуропалық білім беру кеңістігін қалыптастыру құжаттары және т.б.

Білім беру құқығын растайтын алғашқы халықаралық-құқықтық құжаттардың бірі 1948 жылғы Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, 26 бапта былай делінген: «1. Әр адам білім алуға құқылы. Білім беру, кем дегенде, бастауыш және жалпы білім беру тұрғысынан еркін болуы керек. Бастауыш білім міндетті болуы керек. Техникалық және кәсіби білім беру жалпыға бірдей қолжетімді болуы керек, ал жоғары білім барлық әрқайсысының мүмкіндіктері негізінде барлығына бірдей қол жетімді болуы керек. 2. Білім беру адамның толыққанды дамуына және адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын құрметтеуге бағытталған болуы керек. Білім беру барлық халықтар, нәсілдік және діни топтар арасындағы түсіністікке, толеранттылыққа және достыққа ықпал етуі тиіс және Біріккен Ұлттар Ұйымының бітімгершілік әрекеттеріне өз үлесін қосу керек. 3. Ата-аналардың өздерінің кішкентай балаларына білім беру түрін таңдау құқығы басымдық береді [1]».

1966 жылғы Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт адамның негізгі құқықтары мен бостандықтары саласындағы келесі маңызды құжат болды, оның 13-бабында қатысушы мемлекеттер әр адамның білім алуға құқығын таниды. Бұл адамның білім алу құқығын ғана белгілеп қоймай, жалпы білім берудің мақсаттарын қалыптастырған (13-баптың 1-тармағы) [2]:

1) білім беру адамның жеке басының толық дамуына және оның қадір-қасиеті санасына бағытталуы тиіс;

2) білім беру адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын құрметтеуді нығайтуға тиіс;

3) білім барлық адамдарға еркін қоғамның пайдалы мүшесі болуға, өзара түсіністікке, толеранттылыққа және барлық ұлттар мен барлық нәсілдік, этникалық және діни топтар арасындағы достыққа ықпал етуге және БҰҰ-ның бейбітшілікті қолдауға ықпал етуіне мүмкіндік беруі тиіс.

Пактта мемлекет үшін білім беру құқығын толық жүзеге асыру үшін қажетті бірқатар талаптар бар (13.2-бап). Халықаралық пактіге сәйкес, «Пактіге қатысушы әрбір мемлекет пактіде танылған құқықтарды барлық тиісті құралдармен, оның ішінде, заңнамалық шараларды қабылдауды қоса алғанда, барынша толық іске асырылуын қамтамасыз ету үшін қолда бар ресурстарды барынша алуға міндеттейді» (2-баптың 1-тармағы) [2].

Білім беру құқығы басқа халықаралық құқықтық құжаттарда да нығайтылды. Осылайша, 1989 жылғы 20 қарашадағы Бала құқықтары туралы конвенцияның 28-бабына сәйкес қатысушы мемлекеттер балаға тең мүмкіндіктер негізінде бірте-бірте қол жеткізуге болатын баланың білім алу құқығын мойындады. Конвенцияның 29-бабына сәйкес білім беру:

А) баланың жеке басын, талантын, ақыл-ой мен физикалық қабілеттерін толық көлемде дамытуға;

В) адамның құқықтары мен бостандықтарын, сондай-ақ Біріккен Ұлттар Ұйымының Жарғысында бекітілген қағидаттарды құрметтеуге жәрдемдесу;

С) баланың ата-анасына құрметпен қарауды, оның мәдени ерекшелігін, тілін және баланың өмір сүретін елінің құндылықтарын, туған елін және өзіндік өркениеттерін құрметтеуге;

Е) қоршаған ортаны құрметтеуге жәрдемдесуге бағытталған [3].

1945 жылы Лондон конференциясында Білім, ғылым және мәдениет (ЮНЕСКО) ұйымы құрылды. Бұл Біріккен Ұлттар Ұйымының мамандандырылған ұйымы, оған 180-нен астам мемлекет мүше [4].

Біріккен Ұлттар Ұйымының жүйесінде ЮНЕСКО білім беру саласындағы негізгі ынтымақтастық қоры болып табылады. ЮНЕСКО қызметінің негізгі үш бағыты:

1. Ұлттық білім беру саясатын зерттеу.

2. Ұлттық деңгейдегі білім беру инфрақұрылымын нығайту (мұғалімдердің біліктілігін арттыру, оқу процесін жетілдіру үшін жергілікті ресурстарды пайдалану).

3. Ақпарат алмасу (арнайы каталогтарды, бюллетеньдерді тарату және т.б.) [5, 116].

Ұйым жұмысының шеңберінде білім туралы халықаралық конвенциялар мен ұсынымдар қабылданды: 1960 жылы Білім беру саласындағы кемсітушілікке қарсы конвенция және Білім беру саласындағы кемсітушілікке қарсы ұсынымдар; 1966 – мұғалімдер жағдайы туралы ХЕҰ / ЮНЕСКО ұсынымдары; 1974 ж. – ғылыми қызметкерлердің мәртебесі туралы ұсыныс; 1976 ж. – Ересектерге арналған білім беруді дамыту туралы ұсыныс; 1977 – жоғары оқу орындарының профессор-оқытушылар құрамының мәртебесі туралы ЮНЕСКО / ХЕҰ ұсынымдары; 1993 жылы – жоғары оқу орындарында оқу курстары мен сертификаттарын мойындау туралы ұсыныс және т.б.

1969 жылы Еуропа Кеңесі (ЕК) құрылды, сол кезде құрамында 10 құрылтайшы мемлекет болды. Бүгінде 47 мемлекет Еуропа Кеңесінің мүшелері болып табылады. Еуропа Кеңесі басынан бастап білім беру мәселелерін шешті. 1954 жылы Мәдениет туралы Еуропалық конвенция жасалды. Сол жылы Мәдениет қоры құрылды, оның көмегімен Еуропа Кеңесінің білім және мәдениет саласындағы қызметі қаржыландырылды. Еуропа Кеңесінің білім және мәдениет жөніндегі бағдарламаларын мәдениет туралы Конвенцияны жүзеге асыру үшін 1962 жылы құрылған Мәдени ынтымақтастық жөніндегі кеңес басқарады.

Өткен жылдардағы ЕК жобаларының тізімі өте үлкен. Атап айтқанда, ол орта мектептегі білім беру бойынша маңызды жобаларды қамтиды, онда жастарды жоғары білім алуға, кәсіп таңдауға, еңбек етуге дайындаудағы орта білімнің рөлі және маңызы алдыңғы қатарға шықты. Еуропа Кеңесі мектеп байланыстарын және алмасуларын қолдады, ақпараттық алмасу желілерін құруға және әріптестік қарым-қатынас орнатуға көмектесті, Еуропа бойынша дипломдарды өзара тану бойынша жұмыстар ұйымдастырылды, оқытушыларға арналған ғылыми зерттеулердің нәтижелерін жариялап отырды [5,122].

Еуропалық интеграцияны еуропалық білім кеңістігін қалыптастыруға ықпал ету шараларын іске асыру үшін бірқатар конвенциялар қабылданды.

Мысалы, 1953 жылғы 11 желтоқсандағы Университеттерге қол жеткізудегі дипломдардың баламалылығы туралы Еуропалық конвенцияда Келісуші тараптар «қабылдау мемлекетпен бақыланатын, университеттерге алыну мақсатымен, басқа Келісуші тараптардың аумағында берілген дипломдардың эквиваленттілігін таниды...» (1 бап) [6].

1959 жылғы 14 желтоқсандағы Университеттің біліктілігін тану туралы Еуропалық конвенция шетелде алынған университеттік біліктілігін академиялық мойындау оның иегеріне университетте оқуын жалғастыруға және курстың соңында келесі дәреже алу үшін қажетті емтихан тапсыруға мүмкіндік береді.

Келесі маңызды құжат – 1956 жылғы 15 желтоқсанда қабылданған Университеттің оқу мерзімінің баламалылығы туралы Еуропалық конвенция. Конвенцияға қатысушы мемлекеттер «осы университеттің әкімшілігі студенттің табыстары туралы куәлік берген жағдайда, оқу орнында белгіленген оқу кезеңінде баламасы бар басқа Еуропа Кеңесі мүше елінің жоғары оқу орнында қазіргі заманғы тілдерді оқитын студенттің оқыған мерзімдерін таниды» (2.1 бап) [7].

Еуропалық аймақтағы ұлттық білім беру жүйелерін одан әрі жақындастыру үшін маңызды ынталандыру ЮНЕСКО мен Еуропа Кеңесі әзірлеген және 1997 жылы Лиссабонда қабылданған Еуропалық аймақтағы жоғары білім туралы біліктілікті тану туралы конвенция болды. Содан кейін, 1998 жылы Парижде Франция, Германия, Италия және Ұлыбритания Біріккен Корольдігінің білім министрлері еуропалық мәдени кеңістікті дамытуда университеттердің жетекші рөлін атап өткен еуропалық білім беру жүйесін (Сорбонна декларациясы) үйлестіру туралы бірлескен декларацияға қол қойды. Сондай-ақ, азаматтардың алмасуын, олардың жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін және Континентінің жалпы дамуын қамтамасыз ету мен қамтамасыз етудің негізгі тәсілі ретінде Еуропалық Жоғары білім аймағын құру қажеттігін атап өтеді.

1999 жылғы маусымда министрлер мен 29 еуропалық елдердің білім беру басқармалары 1998 жылғы Сорбонна декларациясының идеяларын дамыту үшін әзірленген Еуропалық білім министрлерінің бірлескен декларациясына (Болон декларациясы) қол қойды. Декларацияда былай делінген: «Біріншіден, біздің мақсатымыз еуропалық жоғары

білім беру жүйесінің халықаралық бәсекеге қабілеттілігін арттыру болып табылады. Кез келген өркениеттің тиімділігі осы мәдениеттің басқа елдер үшін тартымдылығы арқылы өлшенуі мүмкін. Еуропалық жоғары білім беру жүйесі біздің мәдени және ғылыми дәстүрлерімізге сәйкес әлемдік маңызға ие болуын қамтамасыз етуіміз керек» [8].

Білім беру заңнамасының халықаралық құқықтық негіздер жүйесінде Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы органдары қабылдаған нормативтік-құқықтық актілер ерекше орын алады. 1995 жылғы 26 мамырдағы ТМД-нің Адам құқықтары мен негізгі бостандықтары туралы конвенциясы бастапқы және негізгі жалпы білім берудің міндетті және тегін болуын белгілейді. 1992 жылғы 15 мамырдағы білім беру саласындағы ынтымақтастық туралы келісім Достастық мемлекеттері азаматтарының тұрақты тұратын елінің аумағында білім алу құқығын өзара тануын көздейді.

Бірыңғай білім беру кеңістігін қалыптастырудың негізгі шаралары 1997 жылғы 17 қаңтардағы Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығының Бірыңғай (жалпы) білім кеңістігін қалыптастыру жөніндегі ынтымақтастық туралы келісімде қамтылған. Ғылыми және педагогикалық кадрларды даярлау және сертификаттау саласындағы ынтымақтастықты одан әрі дамыту мақсатында Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің білім беру саласындағы ынтымақтастық кеңесі құрылды.

1999 жылы ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Парламентаралық Ассамблеясының 13-ші пленарлық отырысында «Білім туралы» үлгі заңы қабылданды. Заң жалпы және кәсіби білім деңгейлерін, оқу орындарының түрлерін, білім беру нысандарын, білім беру және ғылыми бағдарламаларды, білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың принциптерін, білім беруді басқарудағы мемлекеттің құзыреттілігін және басқа да маңызды ережелерді бекітеді [9].

Білім беру саласындағы халықаралық құқық қайнар көздері арасында әлі де көп құжаттар бар: 1960 жылы білім саласында кемсітушілікке қарсы тұру бойынша ұсыныс; 1974 жылғы Халықаралық түсіністік, ынтымақтастық және бейбітшілік пен адамның құқықтары мен негізгі еркіндіктеріне қатысты білім беру бойынша білім туралы ұсыныс; 1974 жылғы Ғалымдардың мәртебесі туралы ұсыныс; 1989 жылғы Техникалық және кәсіптік білім беру туралы конвенция; 1993 жылғы Жоғары оқу орындарын зерттеу және сертификаттарды тану туралы ұсыныс; 2001 жылғы 12 ақпандағы Еуропалық Парламенттің және Еуропалық Кеңестің мектеп білім беру сапасын бағалау жөніндегі Еуропалық Кеңестің ұсынымдары және көптеген басқа құжаттар.

Осылайша, білім туралы халықаралық құқықтың құжаттарына БҰҰ мен оның мамандандырылған мекемелері, аймақтық халықаралық ұйымдар және т.б. Қабылдаған декларациялар, конвенциялар мен басқа да актілер жатады. Халықаралық білім беру заңнамасының осы және басқа нормаларын білу білім беру саласындағы халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асыруда, сонымен қатар студенттердің, оқытушылардың, білім беру мекемелерінің өздері мен білім беру қатынастарының басқа қатысушыларының білім беру құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. Электронды ресурс. // URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml (12.03.2018)
2. Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт. Электронды ресурс. // URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactecon.shtml (12.03.2018)
3. Бала құқықтары туралы Конвенция. Электронды ресурс. // URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml (12.03.2018)
4. ЮНЕСКО ресми парақша. Электронды ресурс. // URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml (12.03.2018)
5. Черноморова Т.В. Глобализация образования: роль международных организаций // Глобализация и образование. М., 2001.
6. Университеттерге қол жеткізудегі дипломдардың баламалылығы туралы

- Еуропалық конвенция. Электронды ресурс. \ URL: <https://www.coe.int/ru/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/015> (12.03.2018)
7. Университеттің оқу мерзімінің баламалылығы туралы Еуропалық конвенция. Электронды ресурс. \ URL: <http://base.garant.ru/2559567/> (12.03.2018)
8. Болон декларациясы. Электронды ресурс. \ URL: http://www.ablaikhan.kz/images/content/static/our-university/bologna_declaration-ru.pdf (12.03.2018)
9. «Білім туралы» үлгі заңы. Электронды ресурс. \ URL: http://online.zakon.kz/Document/?Doc_id=30076234#pos=0;0 (12.03.2018)

УДК 341.1/8

ЖОҒАРҒЫ БІЛІМДІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУДІҢ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ЖОО-НЫҢ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ДАМУЫНА ӘСЕР ЕТУІ

Тұрысбекова Арайлым Серікқызы

Arailym96@bk.ru

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің «Халықаралық құқық» мамандығының 1-курс магистранты
Ғылыми жетекшісі — Тлепина Ш.В.

Соңғы жиырма жылда дамушы елдердегі жоғарғы білім маңызды өзгерістерге ұшырады, алайда, келесі онжылдықтарда ол одан әрі түрлене түседі. Болжалды өзгерістер барлық төрт деңгейді де қамтиды –оқу аудиториялары деңгейін, жоғарғы оқу орындары деңгейін, мемлекеттік және ғаламдық деңгейлерін қамтиды.

Болашақта білім беруші мен студенттер арасындағы өзара әрекеттестік жаңа білім парадигмасына негізделетін болады. Жаңа білім беру технологиялары мен аналитика маңызды рөл атқаратын ғылыми-педагогикалық жұмыстың жаңа әдістеріне назар аудару жоспарланып отыр. Өзірге технологиялардың білім беру үдерісіне әсері қатты байқалмайды, бірақ, алдағы жылдары ол әлдеқайда өседі. Тіпті білім алушылар саны өссе де, білім беру студенттердің индивидуалды қажеттіліктері мен құштарлықтарын ескере отырып ұйымдастырылады. Көбінесе олар тәжірибеге бағдарланған және интерактивті оқуға тартылады, өзін- өзі дамытуға бағытталады, білімді тек мұғалімдерден ғана емес. Сонымен қатар, басқа студенттерден де ала алады.

Университеттерде орын алатын өзгерістер олардың санының айтарлықтай өсуіне әсер ететінін болжауға болады. Коммерциялық емес ұйымдар мен пайда табу үшін бағытталғандардың арасындағы айырмашылықтар жойыла бастайды. ЖОО-ның жоспарлы функционалды бөлінуі олардың оқу мен ғылымға көбірек шоғырлануына әкеледі. Университеттерді басқаратын алқалы тәсілдердің менеджериалдыққа өзгеретіні сөзсіз.

Түрлі елдердің жоғары білім беру жүйелері қазіргі кезде дамудың әртүрлі кезеңдерінде тұр. Көптеген дамыған елдерде жоғары білім жүйесі бұрыннан бері қалыптасқан және кез-келген азамат болашақ сандық өсімді емес, жүйені нығайту мен білім сапасын жоғарылату үшін келесі екі онжылдықта осы елдердің университеттеріне түсе алады. Жоғары білімге жұмсалатын шығындардың көбеюімен үкіметтер шығындарды студенттер мен олардың ата-аналарының иығына аударуға тырысатын болады. Ал, онлайн білім берудің дамуы білімге қолжетімділікті арттырады, тіпті алыс, ең жағдайсыз аудандарда, жоғары білімге жалпы қолжетімділікті қамтамасыз етеді. Жоғары оқу орындарының арасындағы сападағы нақты айырмашылықтар жойыла бастаса, жетекші университеттер арасындағы бәсекелестік, әсіресе университеттер беделі мәселелері бойынша, жанданады.

Жоғарғы білім одан да көп адамдар санын қамтитын болады, бірақ, сонымен қатар, кейбір маңызды өзгерістер орын алады. Бүгінгі күні көптеген шетелдік студенттерді